

IGÉVÉ VÁLT TETTEK. AZ IGERAGOZÁSOK MEGJELLENÉSE A MAGYAR GYERMEKNYELVBEN

TÉMA

„Kicsi, HU-specifikus egy gyermek, „gyermeknyelv” perspektíva vizsgálata (emberlépérek), statisztikai vizsgálata (emberlépérek), a HU mint gazdag morfológiai nyelv vizsgálata nyelv-modelljezésben (kiegészítő naturalisztikus kutatás) anyanyelvi meghatározottságok, nyelvelméletek reflexiója

ZÉPPONTBAN AZ IGE

„...szói predikátumok...
...nyelvi mondatrészek mint...
...engenek az ige körül...
...ódiájú mondatokban...
...pozíció a prosódiai...
...ozza (az aktuális...
...ívja a figyelemet...
...or veri...”
...gely: topik V...
...ent

Magyar Igeragozások

HOGYAN TANULJA MEG A MAGYAR KISGYEREMEK? GYERMEKNYELVKUTATÁS (IGERAGOZÁS)

GENÉTIKAI NYELV-ÉRTELMEZÉS
GYERMEKNYELV-ÉRTELMEZÉS
MUNKATÁRSAI: GYERMEKNYELV-ÉRTELMEZÉS
MÁRIA, KASSAI ILONA, JUDIT, PÉLÉK ÉS
MACWHINNEY, BRJAN
S. MEGGYES KLÁRA, CHIL
ELSAJÁTÍTÁS

A VÉGES IGE ÖSSZETETTSÉGE

„...kevésbé transzparens: ige + toldalékok...
...mint sematizált jelentésösszetevők...
...az ige önmagában egy temporális...
...„jelenetet” rögzít (többek között: átható...
...vagy nem-átható az ige). Pl. Tr? Intr?...
...a sematizált összetevők sokszor külön...
...lexikálisan már nem explicitek...
...HU-sajátosság: kétféle ragozás egyike...
Példák:

FEKSZIK.

Gestaltszerűen felfogva a jelenetet: valamilyen háttérben (ground) egy elsődleges figura (figure) időbeli állapota, amely ábrázolódik (Langacker 1987,

A KÉTFÉLE IGERAGOZÁS HASZNÁLATA

NYELV-ÉRTELMEZÉSI VÁLTOZATOK SOKTÉTELÉSEGE
NEM KONSZENZUÁLIS A LEÍRÁSA (O-Def)
TERMINOLÓGIÁJA, A HASZNÁLATÁNAK A
MAGYARÁZATA, ELMÉLETI-FÜGGŐ
JL. GENERATÍV NYELVELMÉLET: KIEFER
1998, BARTOS 2000
PROBLÉMÁK, ELLINTMONDÁSOK
(IMPLIKATÍVUSZ, BESZÉDRÉSZTVEVŐI
TÁRGYAK: ENCEM, TÉGED, ÖNT,
INGADOZÁSOK, ÁTÉRTELMEZÉS,
TÁRGYTIPIKUSOKDEFINIÓJA ÉS
DISZTRIBÚCIÓJA

KÉT IGERAGOZÁSI SOR

KÉTFÉLELÉSEGE NEM A TŐ HANGTANI
MINŐSÉGÉN ALAPUL: CZYTAC (TR)
CZYTAM, CZYTASZ, CZYTA...
PL. PISAC (TR) PISZE, PISZESZ, PISZE...
HU. OLVAS (TR) OLVASOK, OLVASOL,
OLVAS... / OLVASOM, OLVASOD,
OLVASSA
ÍROK, ÍRSZ, ÍR... / ÍROM, ÍROD,
ÍRJA
A KÜLÖNBBSÉG:

TÉMA

kicsi, HU-specifikus
egy gyermek - "gyermeknyelv"
perspektíva váltogatása (emberléptékű,
statisztikai vizsgálat, nyelvészeti elemzés)
a HU mint gazdag morfológiájú nyelv
vizsgálata a nyelv modellezésében
(kísérletek, naturalisztikus kutatás)
anyanyelvi meghatározottságok,
nyelvelméletek reflexiója

KÖZÉPPONTBAN AZ IGE

- igei és névszói predikátumok
- Brassai: a magyar mondatrészek mint bolygók keringenek az ige körül
- nem lapos prozódiajú mondatokban:
a preverbális pozíció a prozódiai deixist hordozza (az aktuális nyomatékra felhívja a figyelemet:
"Háromszor veri...")
- szintaktikai tengely: topik V komment

A VÉG
ÖSSZE

A VÉGES IGE ÖSSZETETTSÉGE

kevésbé transzparens: igeő + toldalékok
mint sematizált jelentésösszetevők
az igeő önmagában egy temporális
"jelenetet" rögzít (többek között: átható,
vagy nem-átható az ige). Pl. köp: Tr? Intr?
a sematizált összetevők sokszor külön
lexikálisan már nem explicitek
HU-sajátosság: kétféle ragozás egyike

Példa:

FEKSZIK.

Gestaltszerűen felfogva a jelenetet:
valamilyen háttérben (ground) egy
elsődleges figura (figure) időbeli állapota
(fekvés) ábrázolódik (Langacker 1987,
1991): A-ragozás

ELFEKÜDTE A HAJÁT.

egy elsődleges és egy
másodlagos figura (1m):
B-ragozás

KÉT IGERAGOZÁSI SOR

KÉTFÉLESEGÜK NEM A TŐ HANGTANI
MINŐSÉGÉN ALAPUL: CZYTAC (TR)
CZYTAM, CZYTASZ, CZYTA...

PL: PISAC (TR) PISZE, PISZESZ, PISZE...

HU: OLVAS (TR) OLVASOK, OLVASOL,
OLVAS... / OLVASOM, OLVASOD,
OLVASSA

HU: ÍR (TR) ÍROK, ÍRSZ, ÍR... / ÍROM, ÍROD,
ÍRJA

FUNKCIONÁLIS A KÜLÖNBSÉG:
MIBEN ÁLL?

NYELVESZ
NEM KONST
TERMINOL
MAGY
PL. GENE

PROB
(IMPLIK
TÁR
INGAD
TÁ

A KÉTFÉLE IGERAGOZÁS HASZNÁLATA

NYELVÉSZETI VÁLASZOK SOKFÉLESÉGE
NEM KONSZENZUÁLIS A LEÍRÁSA (O-Def),
TERMINOLÓGIÁJA, A HASZNÁLATÁNAK A
MAGYARÁZATA, ELMÉLETFÜGGŐ
PL. GENERATÍV NYELVELMÉLET: KIEFER

1998, BARTOS 2000

PROBLÉMÁK, ELLENTMONDÁSOK
(IMPLIKATÍVUSZ, BESZÉDRÉSZTVEVŐI
TÁRGYAK: ENGEM, TÉGED, ÖNT,
INGADOZÓ ALAKOK, ÁTÉRTELMEZÉS,
TÁRGYTÍPUSOKDEFINÍCIÓJA ÉS
DISZTRIBUCIÓJA

ANI
)

..
,

GYERME

GF

NINC
M

ZÁS

ESÉGE

-Def),

AK A

ER

HOGYAN TANULJA MEG A MAGYAR KISGYEREK?

GYERMEKNYELVIKUTATÁS (IGERAGOZÁS
VIZSGÁLATA:KEVÉS)

GENERATÍV NYELVÉSZET ÉS HU-
GYERMEKNYELV ILLESZTÉSE:

NINCS, KÍSÉRLETES NYELVÉSZET: PLÉH ÉS
MUNKATÁRSAI, GERVAIN JUDIT, GÓSY
MÁRIA, KASSAI ILONA, BRIAN

MACWHINNEY,

S. MEGGYES KLÁRA, CHILDES KORPUSZ

A KUTATÁSRA ÉRDEMES TÉMA

ELSAJÁTÍTÁSI, HASZNÁLATALAPÚ

MEGKÖZELÍTÉSE

Magyar igeragozások

**Alanyi/általános/
határozatlan tárgyas**

élek, élsz, él,
élünk, éltek,
élnek
(?)

olvasok, olvasol, olvas,
olvasunk, olvastok,
olvasnak

**Tárgyas/
határozott tárgyas**

olvasom, olvasod, olvasas,
olvassuk, olvassátok,
olvassák

Alanyi/általános/ határozatlan tárgyas

élek, élsz, él,
élünk, éltek,
élnek
(?)

olvasok, olvasol, olvas,
olvasunk, olvastok,
olvasnak

**élek, élsz, él,
élünk, éltek,
élnek
(?)**

**olvasok, olvasol, olvas,
olvasunk, olvastok,
olvasnak**

Tárgyas/ határozott tárgyas

olvasom, olvasod, olvassa,
olvassuk, olvassátok,
olvassák

**olvasom, olvasod, olvassa,
olvassuk, olvassátok,
olvassák**

Magyar igeragozások

**Alanyi/általános/
határozatlan tárgyas**

élek, élsz, él,
élünk, éltek,
élnek
(?)

olvasok, olvasol, olvas,
olvasunk, olvastok,
olvasnak

**Tárgyas/
határozott tárgyas**

olvasom, olvasod, olvasas,
olvassuk, olvassátok,
olvassák

A-igeragozás

B-igeragozás

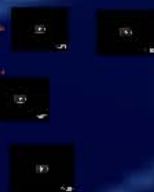
**Kérem.
Kérem
magam.
Kérlek,
gyere.
Kérem,
jöjjön.
Eszem.
Sírtam.
Játszottam.
Sírnanék.
Hinnénk.
Hinnétek.
Sokunkat
látott.
Sokunkat
látta.
Milyen**

EMPIRIKUS KUTATÁS

- 2003-2009: adatfelvétel
- longitudinális korpusz (nem keresztmetszeti: S. Meggyes Klára 1971)
 - kb. 4000 megnyilatkozás
- anyanyelvkiépülés: dominánsan írásos rögzítés, hangfelvétel
- beszédművizsgálat (Szilágyi N. Sándor 2004) (kísérletes kutatások: Gervain Judit, Gósy Mária, Kassai Ilona, Pléh et al)
- külső validálás (Surányi Mártika, Cseh Boglárka, CHILDES: Zoli)

az anyanyelvkiépülés vizsgálata a korpuszban történő nyelvi elemzés segítségével történik. A korpuszban található nyelvi anyagok elemzése lehetővé teszi a nyelvi szerkezetek, a szóhasználat és a nyelvi fejlődés vizsgálatát. A korpuszban található nyelvi anyagok elemzése lehetővé teszi a nyelvi szerkezetek, a szóhasználat és a nyelvi fejlődés vizsgálatát.

EMPIRIKUS KUTATÁS

- 2003-2009: adatfelvétel
- longitudinális korpusz (nem keresztmetszeti: S. Meggyes Klára 1971)
 - kb. 4000 megnyilatkozás
- anyanyelvkiépülés: dominánsan írásos rögzítés, hangfelvétel
- beszédművizsgálat (Szilágyi N. Sándor 2004) (kísérletes kutatások: Gervain Judit, Gósy Mária, Kassai Ilona, Pléh et al)
- külső validálás (Surányi Mártika, Cseh Boglárka, CHILDES: Zoli)

résztevői megfigyelés
introspekció
(nem CDS-es összevetés)
nyelvészeti analízis
korpuszon belüli
stadiális vizsgálat:
kvalitatív és kvantitatív
módszer

S

71)

OS

K
domi
an
han

nagyon korai (16-27.
hónap)
megnyilatkozások
vizsgálata
(Arisztotelész)
900/500 predikátum

KORPUSZ

dominánsan írott
annotációk

hangfelvételek

Függelék

Adatok

(1;4)¹

1. Nyanyanyanya. (Anya???)²
2. Ana. (Anya???)³
3. Ai.
4. Hm.

(1;5)

5. Ott!
6. Otta. (Ott a.)
7. Ott is.
8. Es. (Esik. v. Eső.)

(1;6)

9. Na.
10. Haj(n)ta. (Hinta.)
11. Hoppá!
12. Tes. (Tessék.)
13. Ittn. (Itt van.)
14. Adda. (Labda.)
15. Sze. (*Szende, a törpe.*)⁴

(1;7)

16. Anya.
17. Papa.
18. Nininini! (Kérem!)
19. Cica.
20. Te. (Telefon.)
21. Ga. (Gomb.)
22. Ka. (Kulcs.)
23. Fúj!
24. Kaka.
25. Ettis! (Ezt is!)
26. Cüccs! (Csüccs!)
27. Jo. (Jó.)

¹ A zárójelben megadott első szám a megfigyelt gyermek betöltött életévét jelöli, kettősponttal elválasztva a folyó hónap száma olvasható.

² A kétséges értelmezéseket kérdőjelek jelölik.

³ Zárójelben olvasható a megfigyelő által értelmezett jelentés.

⁴ A körülírással, magyarázattal megadható jelentés dőlttel van szedve.

28. Üd. (Ügyes)
29. Így.
30. Nem.
31. Kinin! (Kérem!)

(1;8)

32. Fovo. (Forró.)
33. Óva. (Óra.)
34. Szia!
35. Ette. (Elment, elfogyott)
36. Lesett. (Leesett.)
37. Halló!
38. Ez.
39. Jaj!
40. Szi. (Köszí.)
41. Kakó. (Kakaó.)
42. Ató. (Autó.)
43. Aaszi. (Alszik.)
44. Táci. (*Táci, becenév*)
45. Szótá? (Szóltál?)
46. Szótá, Táci? (Szóltál, Táci?)
47. Kuta. (Kutya.)
48. Aja. (Angyal.)
49. Go. (Gomb.)
50. Tej.
51. Baba.
52. Buosz. (Busz.)
53. Kuka. (*Kuka, a Törpe.*)
54. Gia. (Csiga.)
55. Kut. (Kulcs.)
56. Béda. (Béka.)
57. Óla. (Óra.)
58. Csida. (Csiga.)
59. Kuka. (Kupak.)
60. Bajó. (Galamb.)

(1;9)

61. Busz.
62. Akkojjó. (Akkor jó.)
63. Nices. (Nincs.)
64. Husz. (Hús.)
65. Köszti. (*Barátok közt.*)
66. Ama. (Alma.)
67. Aszi. (Alszik.)

68. Kész? (Kérsz?)
69. Aató. (Ajtó.)
70. Aadó. (Ajtó.)
71. Dó! (Dádá.)
72. Pószí. (Porsz.)
73. Cici.
74. Kaja. (Kenyér)
75. Galat. (Galar)
76. Szilő. (Szőlő)
77. Papí. (Papír.)
78. Keszü. (Kesz)
79. Léci. (Légy s)
80. Víz.
81. Koci. (Kocsi.)
82. Kooc. (Kopo)
83. Dijó. (Dió.)
84. Kenyc. (Keny)
85. Még.
86. Köszí.
87. Gyetya. (Gye)
88. Méka. (Béka)
89. Utoszo. (Uto)
90. Gut. (Gurult)
91. Mókusz.
92. Villa. (Villan)
93. Villo. (Villog)
94. Hilla. (Villog)
95. Péz. (Pézn.)
96. Teisz. (Te is.)
97. Dejó. (De jó!)
98. Szivi. (Szíves)

(1;10)

99. Hallo? (Hallo)
100. Muti! (Mutit)
101. Szú. (Szúr.)
102. Haecsó. (Ha)
103. Kika. (Tik-t)
104. Cigi.
105. Adodo! (Ad)
106. Téé. (Tévé.)
107. Szii. (Szivi.)
108. Jiz. (Víz.)
109. Víz.
110. Szeti. (Szep)
111. Liszi. (Liszi)
112. Jojót. (Jó vo)
113. Hajj! (Hadj)
114. Folog. (For)
115. Gulut. (Gur)
116. Kalat. (Kar)
117. Lépa. (Répa)

68. Kész? (Kérsz?)
69. Aató. (Ajtó.)
70. Aadó. (Ajtó.)
71. Dó! (Dádá.)
72. Pószí. (Porszívó.)
73. Cici.
74. Kaja. (Kenyér.)
75. Galat. (Galamb.)
76. Szilő. (Szőlő.)
77. Papí. (Papír.)
78. Keszü. (Kesztyű.)
79. Léci. (Légy szíves.)
80. Víz.
81. Koci. (Kocsi.)
82. Kooc. (Kopogók.)
83. Dijó. (Dió.)
84. Kenye. (Kenyér.)
85. Még.
86. Köszí.
87. Gyetya. (Gyertya.)
88. Méka. (Béka.)
89. Utoszo. (Utolsó.)
90. Gut. (Gurult.)
91. Mókusz.
92. Villa. (Villany.)
93. Villo. (Villog.)
94. Hilla. (Villog.)
95. Péz. (Pézt.)
96. Teisz. (Te is.)
97. Dejó. (De jó!)

(1;10)

98. Szivi. (Szívesen.)
99. Hallo? (Hallod?)
100. Muti! (Muti! Mutasd!)

101. Szú. (Szúr.)
102. Hacsó. (Habcsók.)
103. Kika. (Tik-tak.)
104. Cigi.
105. Adodo! (Add oda!)

106. Téé. (Tévé.)
107. Szii. (Szívi. am. szívesen)
108. Jíz. (Víz.)
109. Víz.
110. Szeti. (Szepi.)
111. Liszi. (Liszi.)
112. Jojót. (Jó volt.)
113. Hajé! (Hadd én!)

114. Folog. (Forog.)
115. Gulut. (Gurult.)
116. Kalat. (Kanalat.)
117. Lépa. (Répa.)

118. Köszí.
119. Nity. (Nincs.)
120. Ne! (Ne!)

121. Alszi mama.
122. Guut ott. (Gurult ott.)
123. Lepül. (Repül.)
124. Papasz. (Papas. am. Papa.)
125. Pülenka. (Pelenka.)
126. Faagó. (Faragó.)
127. Ez! (Ezt kérem!)

128. Puszi-puszi! (Puszt akarok adni.)
129. Cici! (Szopni akarok.)
130. Óra.
131. Ej. (Enyém.)
132. Tijé. (Tiéd.)
133. Tejs. (Te is. Tessék.)
134. Így mamat. (Így mamát.)
135. Mogó. (Morgó, a törpe)
136. Hajag. (Harang.)
137. Pajesi. (Palacsinta.)
138. Sat. (Sajt.)
139. Haja. (Haja, haj.)
140. Olot. (Orrot.)
141. Szát. (Száját.)
142. Puszi mamat. (Puszi mamát.)
143. Szegí ez! (Kb. Segíts ebben!)

144. Rajzót mama. (Rajzolt mama v. Rajzot mama.)
145. Aszom. (Alszom.)
146. Labi. (Lába, láb.)
147. Kaka. (Fing.)
148. Odít. (Ordít.)
149. Oké. (O. K.)
150. Áccécé. (ACC köptetőszer)
151. Pucó. (Pucó.)
152. Tótató. (Tolltartó.)
153. Bacsí. (Bácsi.)
154. Eszi bajó. (Eszik galamb.)
155. Eszi bajót. (Eszí pirítóst.)
156. Szép.
157. Látot kutat? (Látod kutyát?)
158. Búgyi. (Bugyi.)
159. Na lécci! (Na, légy szí'!)

160. Hazi. (Házi. am. házi feladat)
161. Nég. (Négy.)
162. Őt.
163. Egy.
164. Kettő.
165. Kutát. (Kutyát.)
166. Enyém.
167. Mad én! (Majd én!)

168. Kalokko. (Kalapálom.)
169. Segít! (Segíts!)

170. Hiladó. (Hiládó.)
171. Én.
172. Héksz. (Héksz.)
173. Szemed.
174. Szeme.
175. Miccsiná.
176. Kagta. (Kagta.)
177. Ement pa.
178. Jó.

(1;11)

179. Látom.
180. Bocsacs.
181. Ajjoda!
182. Alagút.
183. Busz, ket.
184. Zászó. (Zászó.)
185. Ugat.
186. Meleg.
187. Adí. (Rajz.)
188. Hadén. (Hádén.)
189. Szebusz.
190. Megeget.
191. Üdesz. (Üdesz.)
192. Kolicí. (Kolicí.)
193. Tucika,
bocsána
194. Béke.
195. Molot. (Molot.)
196. Kigito at.
197. Kámé. (Kámé.)
198. Lászó. (Lászó.)
199. Szép haja.
200. Szeasz! (Szeasz!)

201. Autók.
202. Fáj.
203. Baj.
204. Buki. (Buki.)
205. Magasz.
206. Pici.
207. Iszik kak.
208. Én nem.
209. Szút labi.
210. Hagos. (Hagos.)
211. Motó. (Motó.)
212. Hadém!
213. Ement b.
214. Kinyit!
215. Punci.
216. Még egy.
217. Szemete.
218. Hijadó. (Hijadó.)

170. Híradó. (Híradó.)
171. Én.
172. Hékkász. (Hékkász.)
173. Szemed.
174. Szeme.
175. Miccsinász? (Mit csinálasz?)
176. Kagta. (Köhögtem.)
177. Ement papas. (Elment Papas.)
178. Jó.

(1;11)

179. Látom.
180. Bocsacso. (Bocsánat.)
181. Ajjoda! (Állj oda! v. Add oda!)
182. Alagút.
183. Busz, kettesz. (Busz, kettes.)
184. Zászó. (Zászló.)
185. Ugat.
186. Meleg.
187. Adí. (Radír.)
188. Hadén. (Hadd én.)
189. Szebusz. (Szervusz.)
190. Megeget. (Még egyet.)
191. Üdesz. (Ügyes.)
192. Kolicí. (Koalamaci.)
193. Tucika, jaj bocsacso. (Tucika, jaj bocsánat!)
194. Béke.
195. Molot. (Malac.)
196. Kigito ato? (Kinyitod ajtót?)
197. Kámé. (Kávè.)
198. Lászó. (Zászló.)
199. Szép haját.
200. Szeasz! (Szevasz!)
201. Autók.
202. Fáj.
203. Baj.
204. Buki. (Bunki.)
205. Magasz. (Magas.)
206. Pici.
207. Iszik kakót.
208. Én nem.
209. Szút labi. (Szúrt láb[a].)
210. Hagos. (Hangos.)
211. Motó. (Motor.)
212. Hadém! (Hadd én!)
213. Ement buki. (Elment bunki.)
214. Kinyít! (Nyisd ki!)
215. Punci.
216. Még egyet! (Még csináld!)
217. Szernete. (Szemetet.)
218. Hijadó. (Híradó.)

219. Híradó. (Híradó.)
220. Add ide!
221. Kettesz. (Kettes.)
222. Tíz.
223. Hagyném! (Hadd nézzem, hadd én nézzem!)
224. Ölébé! (Ölembé!)
225. Szölő.
226. Kisám. (Kislány.)
227. Pillagó. (Pillangó.)
228. Bekec. (Bekecs.)
229. Jannika. (Janika.)
230. Bajó. (Galamb.)
231. Forró kezem.
232. Pószí nem! (Porszívót nem!)
233. Kalokót keresem. (A.m. az a cipőt keresem, amelyiket rá kell kalapálni a lábamra.)
234. Kerek. (Kerék.)
235. Ement Papas. (Elment Papas.)
236. Bambusz. (Bambusz.)
237. Laló. (A macijára mondta, ezért ez lett a maci neve.)
238. Hagyém! (Hadd én!)
239. Ceruja. (Ceruza.)
240. Juj de jó!
241. Aszik papas? (Alszik Papas?)
242. Bambusz, Csengő!
243. Így jó?
244. Bambusz ement? (Bambusz elment?)
245. Segítesz?
246. Pannikat! (Pannikát!)
247. Született. (Született.)
248. Amtó. (Autó.)
249. Mambusz. (Bambusz)
250. Hol ladíl? (Hol radír?)
251. Etünt. (Eltűnt.)
252. Lesett. (Leesett.)
253. Keleke. (Kereke.)
254. Eltölt. (Eltört.)
255. Eltötta keeke. (Eltört a kereke.)
256. Eltötta. (Eltört a.)
257. Nyugi.
258. Keresem.
259. Homam Liszi? (Hol van Liszi?)
260. Ittan. (Itt van.)
261. Etünt Liszi. (Eltűnt Liszi.)
262. Anya, ittan. (Anya, itt van.)
263. Hagyém! (Hadd én! Hadd nézzem!)
264. Kapesodissza! (Kapesold vissza!)
265. Enyém.
266. Ama. (Alma.)
267. Benne.

főnevek:
Kutya. Béka.
(Gentner
1982)

igék (Alszik. Leesett.)
holofráziszok
amalgámok (frozen
multiword constructions:
adide, adodo, hómam,
hóban, itam
(MacWhinney1985, S.
Meggyes 1971, Dezső
1970)

pragmatikai készlet
(Nem. Te is. Ez.)
amalgámok

prenatális nyelvre hangolódás,
anyanyelvi beszédhangok
szelekciója,
a nyelvvelajátítási helyzet
fajspecifikus

nem légüres tér, nem gawag
helyzet (Quine 1960)

M. Tomasello (2003): "joint
attentional frames" (közös
figyelmi helyzet) =
egy tapasztalt intelokútor
(Réger 2002) ösztönös anyai
(facilitáló) nyelvi viselkedése
egymás intencionális
ágensként való értelmezése
az anya (vagy más gondozó)
rávezeti a kisgyermeket a
közös (nyelvi) jelhasználatra

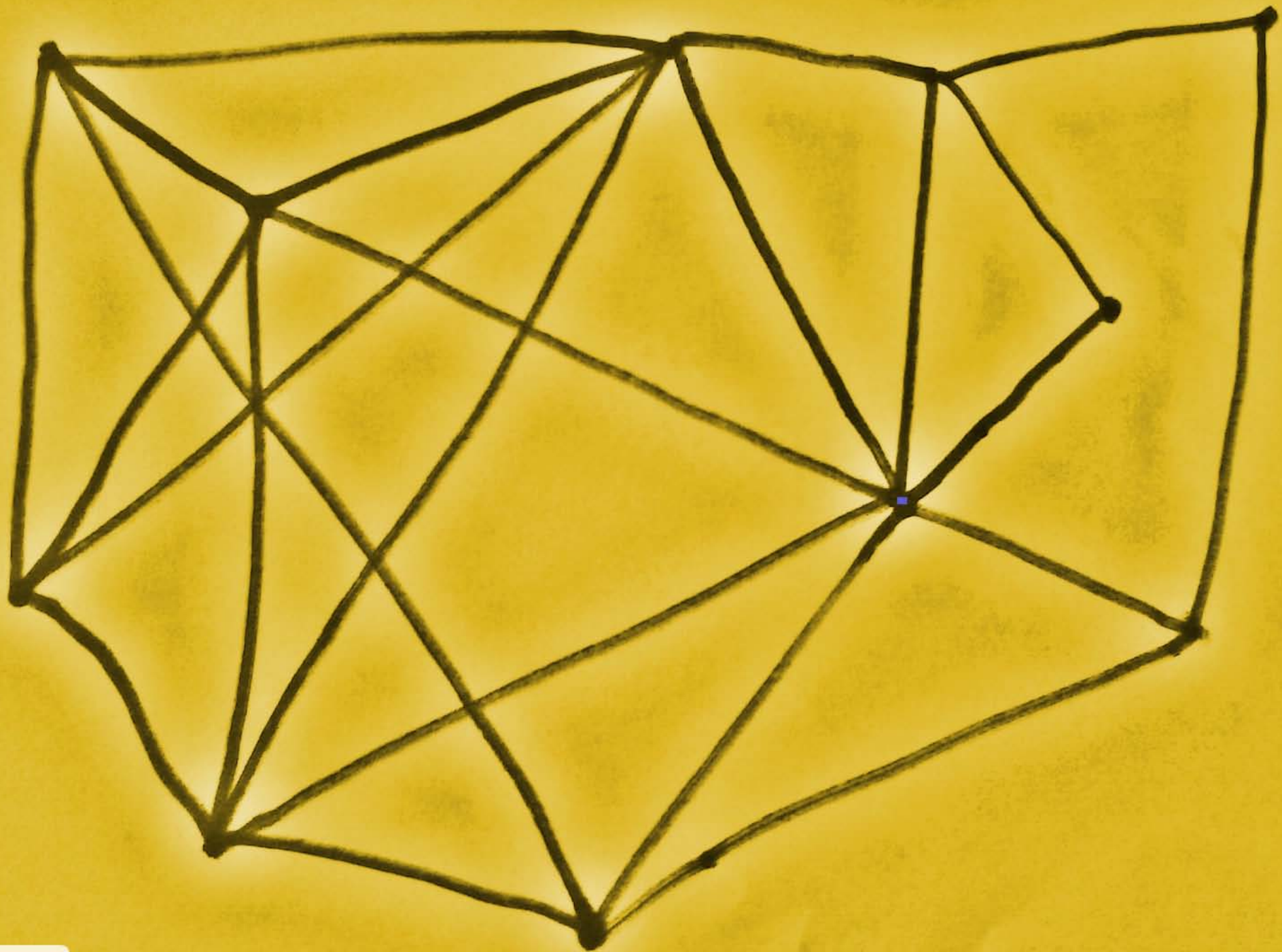
a mege
intoná
anyany

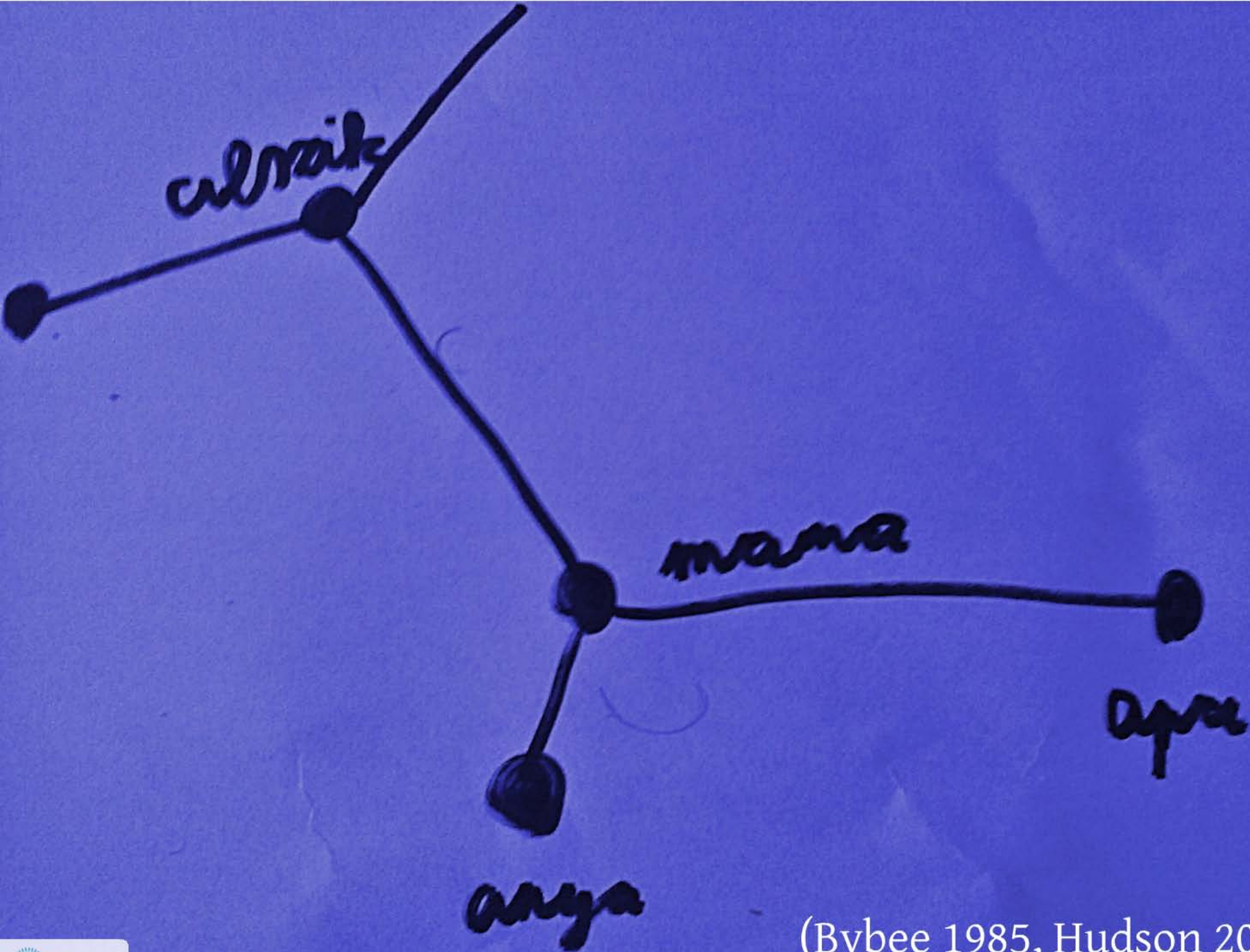
közösen
(pl. az a
"beszél
mintáz
instruk
2005, G

az any
gyerm
variab

a megértés messze megelőzi a beszédprodukción:
intonációs mintázatok, szegmentálás észlelései
anyanyelvi fonotaxis észlelése

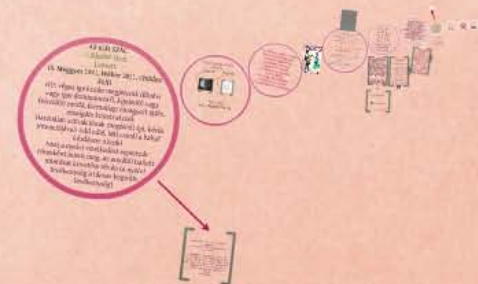

(Bybee 1985, Hudson 2007)

viszonyhálózati modell
középpontban a ragozott ige
(Imrényi 2011)

(35, Hudson 2007)

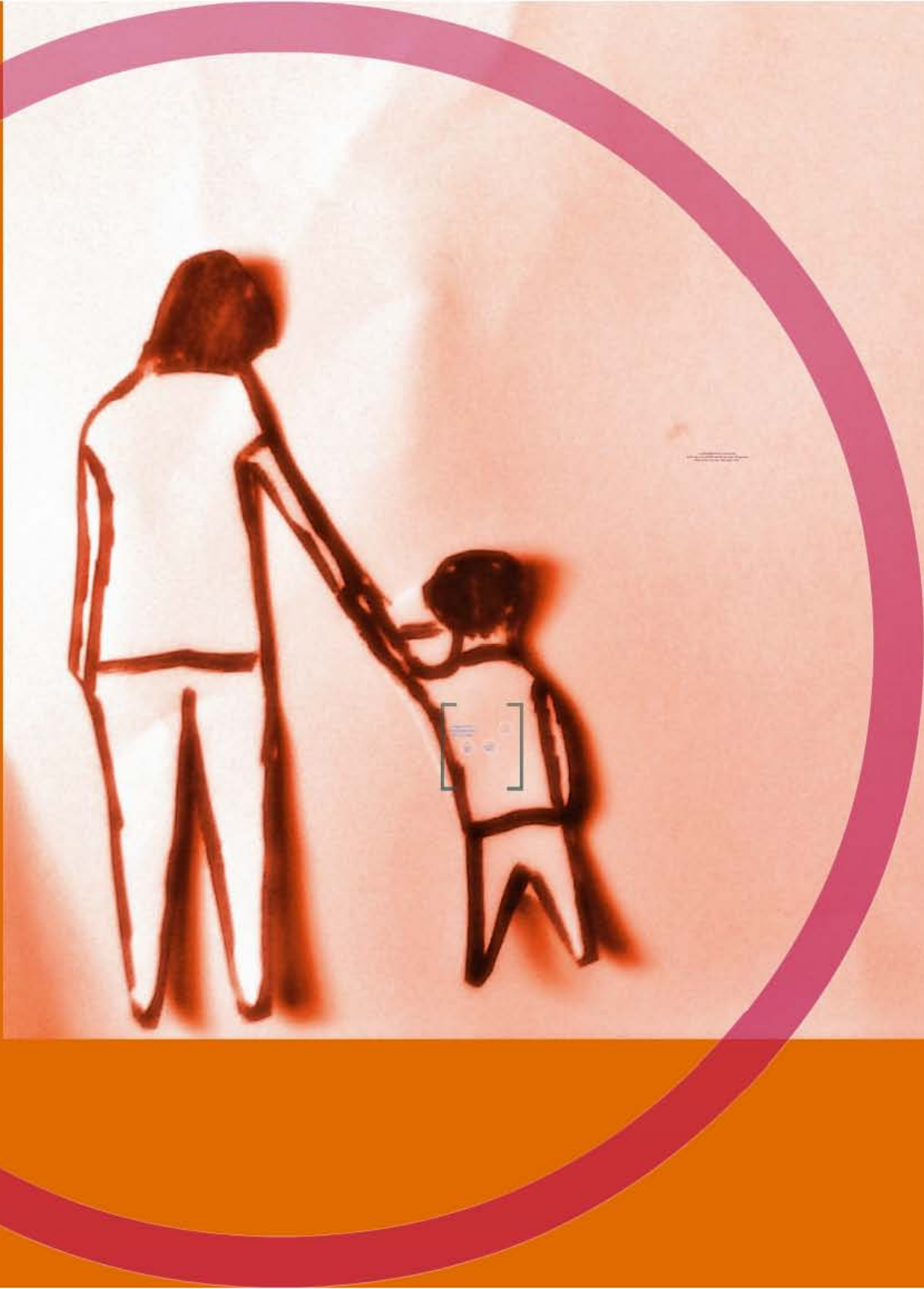
Én - te - világ

ÚT A NYELVHEZ... é

Én - te - világ

ÚT A NYELVHEZ... és a kétféle magyar igeragozáshoz

A nyelvelsajátítás társas-kognitív
folyamat, a személyközi helyzet támogató közegében
értelmezendő (Bruner 1985, Réger 2002)

42 KÖZSÉG
...
A. NAGYKÖZSÉG
...
A. NAGYKÖZSÉG
...
A. NAGYKÖZSÉG
...

[]

nagyon korai megnyilatkozások (16-27. hónap)

Ótt a kócsok

Az anya beszélt a fűtési
eseményekről, és az elvonat
deklarációját követően.

Az interakció során ezek a
szavak megjelentek meg a közös
referenciákban a színhelyi
meghatározás érdekében. (Gentner
1987, Smith 2001)

igék

A
temporális
események
jelölője.
(Langacker
1987)

Pragmatikai készlet.
Hasznos szavak: még,
nem, jaj, ott, is.
(Nelson 1974)

főnevek
Ott a kutya.

Az anyai beszédben a főnévi entitásokra mutató az elemi deiktikus gesztusok eszköze.

Az interszubjektív térben ezek a gesztusok alapozzák meg a közös referenciát, ami a szimbolizáció megértésének kezdete. (Gentner 1982, Sinha 2001)

igék

A
temporális
események
jelölői.
(Langacker
1987)

Pragmatikai készlet.
Hasznos szavak: még,
nem, jaj, ott, is.
(Nelson 1974)

AZ IGEI SZÁL
Addodo! Alszi.
Leesett.

(S. Meggyes 1971, Wéber 2011, Childes:
Zoli)

HU: véges ige korán megjelenik (főnévi
vagy igei dominancia?), kijelentő vagy
felszólító módú, formailag: elnagyolt ejtés,
amalgám konstrukciók

Használat: szituációnak megfelelt (pl. kérés
intenciójával: Add oda!, Mit csinál a baba?
kérdésre: Alszik)

Azaz a nyelvi viselkedési repertoár
részeként jelent meg, az anyától hallott
mintázat követése révén (a nyelvi
tevékenység a társas-kognitív
tevékenység)

Eleinte
je
ELMEN

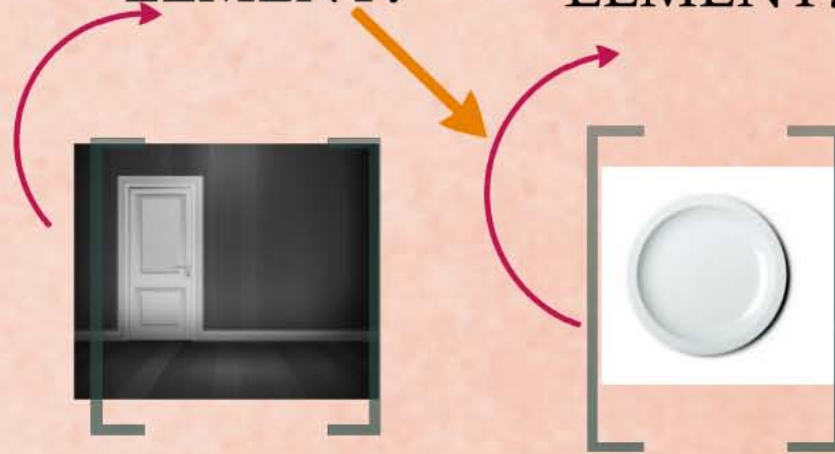

Nincs. E

Eleinte alulspecifikált
jelentések

ELMENT.

ELMENT.

Ette. (1:8)

Nincs. Elfogyott. Elment.

SZI
• a g
esem

• Pl. a v
több
asszociál

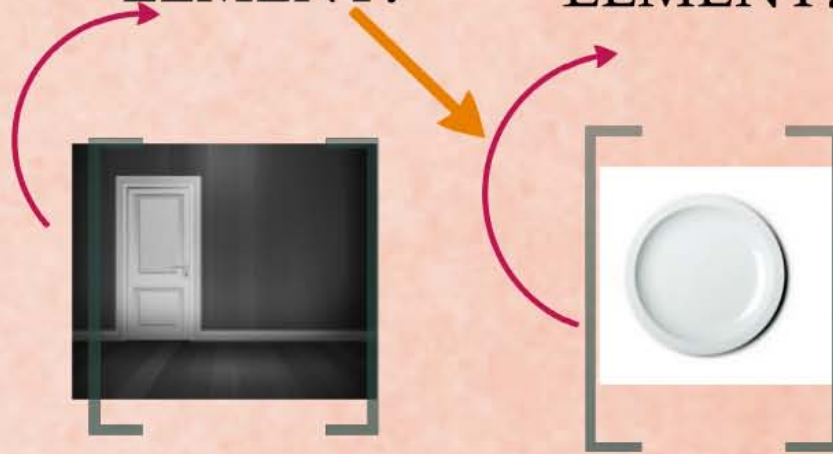

Eleinte alulspecifikált
jelentések

ELMENT.

ELMENT.

Ette. (1:8)

Nincs. Elfogyott. Elment.

SZI
• a g
esem

• Pl. a v
több
asszociál

Ette. (1:8)

Nincs. Elfogyott. Element.

- Használati esemény: a nyelvi mintázatok fonológiai és szemantikai pólusának szimbolikus viszonya
 - a gyakori használati eseményben a kapcsolat rutunizálódik
 - Pl. a véges ige telítődik a többféle kontextusban asszociált jelentéstartalommal

LINGUISTICS

FOR BEGINNERS

elvi
S

kétf

SZ

Referenciális háromszög, pronominalis
forma (nincs E/1. és E/2. tárgy)

Az önmagában álló magyar véges igealak

Magánhangzó-harmónia

szómondat = teljes értékű megnyilatkozás
(cselekvésértéke van)

Formailag kidolgozott (még ha elsajátítása
holisztikus is):

mód/idő/szám/személy/ragozás

kétféle ragozásban jelennek meg kezdettől fogva:

E/1, E/2, E/3 igealany, A- és B-ragozás:

Kérsz? Kérek?

Az "adok-kapok" szituáció lefekteti a
szóátadás (turn), az információs "adok-kapok"
alapjait.

TICS
HERS

p

(r

r

"Fo
emer
no
str
mater
intera
acros
ph
socia
and m
refe

Leesik.
Villog. Alszik.
Az első igék:
perceptuálisan
prominens
"jelenetek"
(mozgó tárgyak,
mozgásállapot-
változások)

•
tra

Lát

•

ettől fogva:
ozás:

eti a
k-kapok"

" Force dynamics thus emerges as a fundamental notional system that structures conceptual material pertaining to force interaction in a common way across a linguistic range: the physical, psychological, social, inferential, discourse, and mental-model domains of reference and conception."

 → pszichológiai tartalmak, szociális interakció

Leonard Talmy 2000:
Toward a Cognitive Semantics
410., Mandler 1992, Lakoff

1987.

Első jelen
egyszer
személyű en
igealan
Csak egy von
Konceptual
könnyű, al
formájuk o
vagy -
Magyar ny
hangoló
kibontakozá
114, 11

fizikai erő

ynamics thus
a fundamental
system that
conceptual
aining to force
a common way
istic range: the
psychological,
ntial, discourse,
odel domains of
d conception."

giai tartalmak, szociális interakció

Talmy 2000:
nitive Semantics
er 1992, Lakoff
987.

Első jelenetek:
egyszerű, 3.
személyű entitás az
igealany.
Csak egy vonzat van.
Konceptualizálásuk
könnyű, alaktani
formájuk default
vagy -ik.
Magyar nyelvre
hangolódott
kibontakozás. (36, 90,
114, 115)

Az
igévé
vált
ese-
mény

36, 93,
114, 123

...ológiai oss
(véges igei szó
nominatívuszi és
főnévi holofráz
nyelvfejlődés.)
Vagy: konst
egymáshoz i
De: CHILDES, Anc
(Lieven et al. 20
assortment of...
units" "cut and pas
2007: 11
További kuta

Függelék

Adatok

(1;4)¹

1. Nyanyanyanya. (Anya???)²
2. Ana. (Anya???)³
3. Al.
4. Hm.

(1;5)

5. Ott!
6. Otta. (Ott a.)
7. Ott is.
8. Es. (Esik. v. Eső.)

(1;6)

9. Na.
10. Haj(n)ta. (Hinta.)
11. Hoppá!
12. Tes. (Tessék.)
13. Ittn. (Itt van.)
14. Adda. (Labda.)
15. Sze. (*Szende, a törpe.*)⁴

(1;7)

16. Anya.
17. Papa.
18. Nininini! (Kérem!)
19. Cica.
20. Te. (Telefon.)
21. Ga. (Gomb.)
22. Ka. (Kulcs.)
23. Fúj!
24. Kaka.
25. Ettis! (Ezt is!)
26. Cüccs! (Csüccs!)
27. Jo. (Jó.)

28. Üd. (Ügyes)
29. Így.
30. Nem.
31. Kinin! (Kérem!)

(1;8)

32. Fovo. (Forró.)
33. Óva. (Óra.)
34. Szia!
35. Ette. (Elment, elfogyott)
36. Lesett. (Leesett.)
37. Halló!
38. Ez.
39. Jaj!
40. Szi. (Köszí.)
41. Kakó. (Kakaó.)
42. Ató. (Autó.)
43. Aaszi. (Alszik.)
44. Táci. (*Táci*, becenév)
45. Szótá? (Szóltál?)
46. Szótá, Táci? (Szóltál, Táci?)
47. Kuta. (Kutya.)
48. Aja. (Angyal.)
49. Go. (Gomb.)
50. Tej.
51. Baba.
52. Buosz. (Busz.)
53. Kuka. (*Kuka, a Törpe.*)
54. Gia. (Csiga.)
55. Kut. (Kulcs.)
56. Béda. (Béka.)
57. Óla. (Óra.)
58. Csida. (Csiga.)
59. Kuka. (Kupak.)
60. Bajó. (Galamb.)

(1;9)

61. Busz.
62. Akkojjó. (Akkor jó.)
63. Nices. (Nincs.)
64. Husz. (Hús.)
65. Köszti. (*Barátok közt.*)
66. Ama. (Alma.)
67. Aszi. (Alszik.)

68. Kész? (Kérsz?)
69. Aató. (Ajtó.)
70. Aadó. (Ajtó.)
71. Dó! (Dádá.)
72. Pószí. (Porszívó.)
73. Cici.
74. Kaja. (Kenyér.)
75. Galat. (Galamb.)
76. Szilö. (Szőlő.)
77. Papi. (Papír.)
78. Keszü. (Kesztyű.)
79. Léci. (Légy szíves.)
80. Víz.
81. Koci. (Kocsi.)
82. Kooc. (Kopogók.)
83. Dijó. (Dió.)
84. Kenye. (Kenyér.)
85. Még.
86. Köszí.
87. Gyetya. (Gyertya.)
88. Méka. (Béka.)
89. Utoszo. (Utolsó.)
90. Gut. (Gurult.)
91. Mókusz.
92. Villa. (Villany.)
93. Villo. (Villog.)
94. Hilla. (Villog.)
95. Péz. (Pénz.)
96. Teisz. (Te is.)
97. Dejó. (De jó!)
98. Szivi. (Szívesen.)

(1;10)

99. Hallo? (Hallod?)
100. Muti! (Muti! Mutasd!)
101. Szú. (Szúr.)
102. Haccsó. (Habcsók.)
103. Kika. (Tik-tak.)
104. Cigi.
105. Adodo! (Add oda!)
106. Tée. (Tévé.)
107. Szii. (Szivi. am. szívesen)
108. Jíz. (Víz.)
109. Víz.
110. Szeti. (Szepi.)
111. Liszi. (Liszi.)
112. Jójót. (Jó volt.)
113. Hajé! (Hadd én!)
114. Folog. (Forog.)
115. Gulut. (Gurult.)
116. Kalat. (Kanalat.)
117. Lépa. (Répa.)

¹ A zárójelben megadott első szám a megfigyelt gyermek betöltött életévét jelöli, kettősponttal elválasztva a folyó hónap száma olvasható.

² A kétséges értelmezéseket kérdőjelek jelölik.

³ Zárójelben olvasható a megfigyelő által értelmezett jelentés.

⁴ A körülírással, magyarázattal megadható jelentés dőlttel van szedve.

- A 3. személyű grammatikai tárgy megjelenése, referenciális háromszög. (Előbb a nominális centrumhoz kapcsolódva: Puszi mamát. Így mamát.
- Igéhez: Eszik. Szóltál? (Triviális tárgy, tranzitivitása alacsony, egy- és kétagú megnyilatkozások határán.)
 - Majd az igéhez kapcsolódva: Látod kutyát? (kétagú megnyilatkozás lesz, bár előbb: Alszik mama.)
- Szórend dominánsan jobbra bővül. (default)

Ige+p
Ez
ami
név
(m

netek:
ű, 3.
entitás az
any.
onzat van.
alizálásuk
alaktani
default

Nagyobb szó-gestaltok
összerakása van ("Children
say what they hear" Tomasello
2007: 1106)

Morfológiai összerakás nincs
(véges igei szómondatl és
nominatívuszi és más esetragos
főnévi holofrázissal indul a
nyelvfejlődés.) Berko 1958

Vagy: konstrukciók
egymáshoz illesztése?

De: CHILDES, Andi: Szálljlelok.
(Lieven et al. 2003: "motley
assortment of... preexisting
units" "cut and paste" Tomasello
2007: 1106

További kutatások.

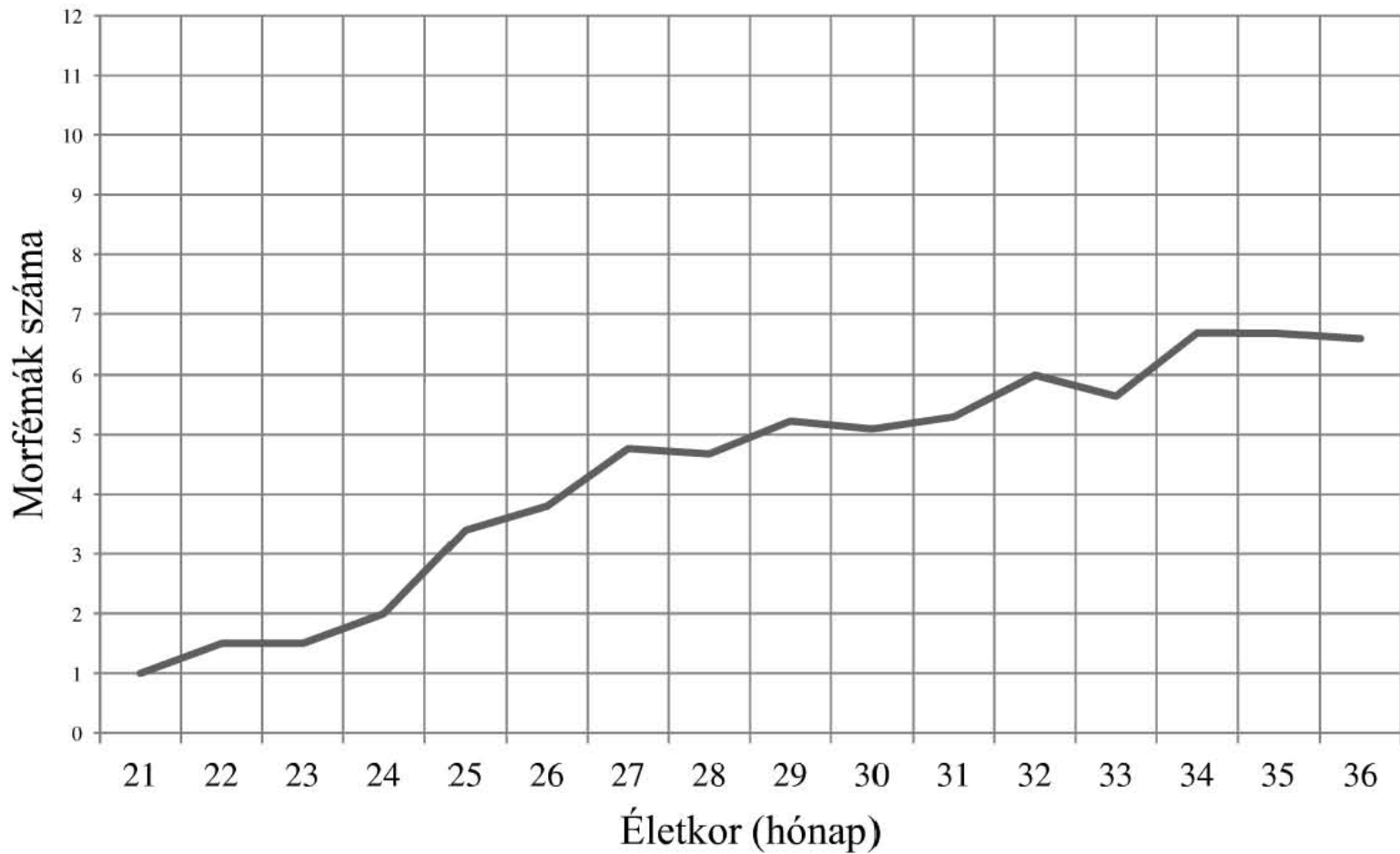
Az
igévé
vált
ese-
mény

36, 93,
114, 123

Adjál játékot!
Add ide esernyőt!

Következő bővülés:
Ige+puszta, névelőtlen tárgy
Ez még akkor is fennáll,
amikor megjelenik az a/az
névelő is az igealany és az
igetárgy előtt
(magyar nyelvtörténet)

4.2.6.1.1. Átlagos megnyilatkozáshossz értékeinek alakulása (1;9-3;0)

Alszik a mama.
Keresem a
vonatot.

határozott
névelő + tárgy

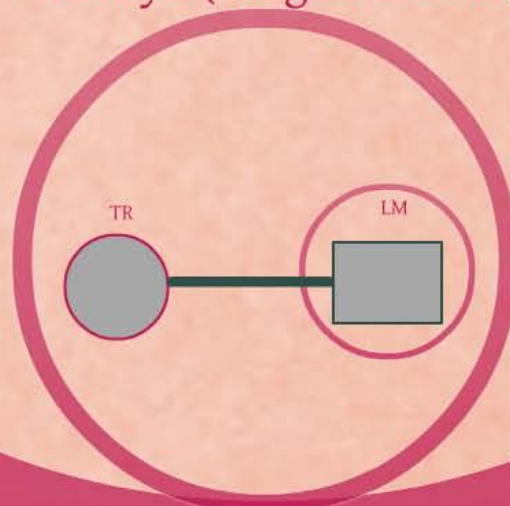
A KÉTFÉLESÉG MŰKÖDÉSE

- Hogyan működik az igeragozás kétfélesége a névelők megjelenése előtt?
- **Produkción szintjén: nincs egyeztetés**
Anyai beszéd: kollokációk
- **Gyermek beszéde: a kollokációkból megértett kidolgozottabb szerkezet áll a kétféleképpen ragozott véges ige háttérében.**
- **Az a/az névelő csak később, az egy határozatlan névelő még később jelenik csak meg a konstrukciókban.**

KÉTFÉLESEG KONCEPTUALIZÁLÁSA

A gyermek fogodzói:

1. Az önmagában álló véges ige (E/1., E/2.)
FONOLÓGIAI pólusa (erősíti a memorizálását az ekkoriban ugyancsak használt E61. és E/2. birtokos személyjeles nominális konstrukciók megjelenése: N+m, N+d)
2. Az önmagában álló igealak prototipikus szemantikája: maga a kétféle konstruálási lehetőség, a választás mikéntje revelálja a beszélői intenciót (hogyan akar referálni egy tárgyi entitásra)
3. A kétféle, A- és B-toldalék profilálja az elsődleges figura (alany) mint trajector és a másodlagos figura (ha van), a tárgy mint landmark közötti viszonyt. (Langacker 1987, 1991)

Profilálás
(előtérbe helyezés)

enyé
szem
keze
(percept
sémá

enyém

szemed

kezem

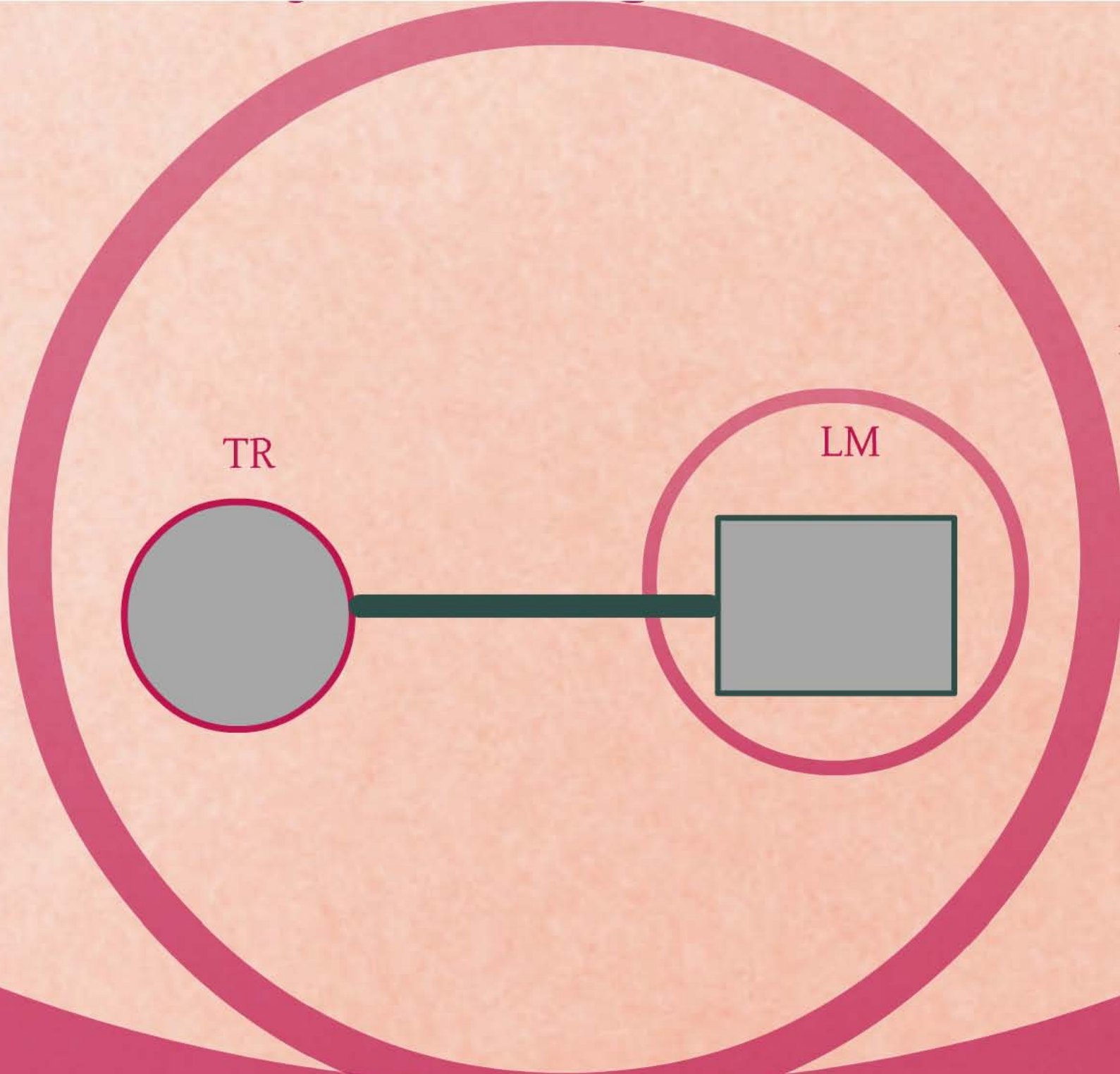
(perceptuális
sémák)

KÉTFÉLESÉG KONCEPTUALIZÁLÁSA

A gyermek fogodzói:

1. Az önmagában álló véges ige (E/1. ,E/2.)
FONOLÓGIAI pólusa (erősíti a memorizálását az ekkoriban ugyancsak használt E61. és E/2. birtokos személyjeles nominális konstrukciók megjelenése:
N+m, N+d)
2. Az önmagában álló igealak prototipikus szemantikája: maga a kétféle konstruálási lehetőség, a választás mikéntje revelálja a beszélői intenciót (hogyan akar referálni egy tárgyi entitásra)
3. A kétféle, A- és B-toldalék profilálja az elsődleges figura (alany) mint trajector és a másodlagos figura (ha van), a tárgy mint landmark közötti viszonyt. (Langacker 1987, 1991)

Profilálás
(előtérbe)

LM

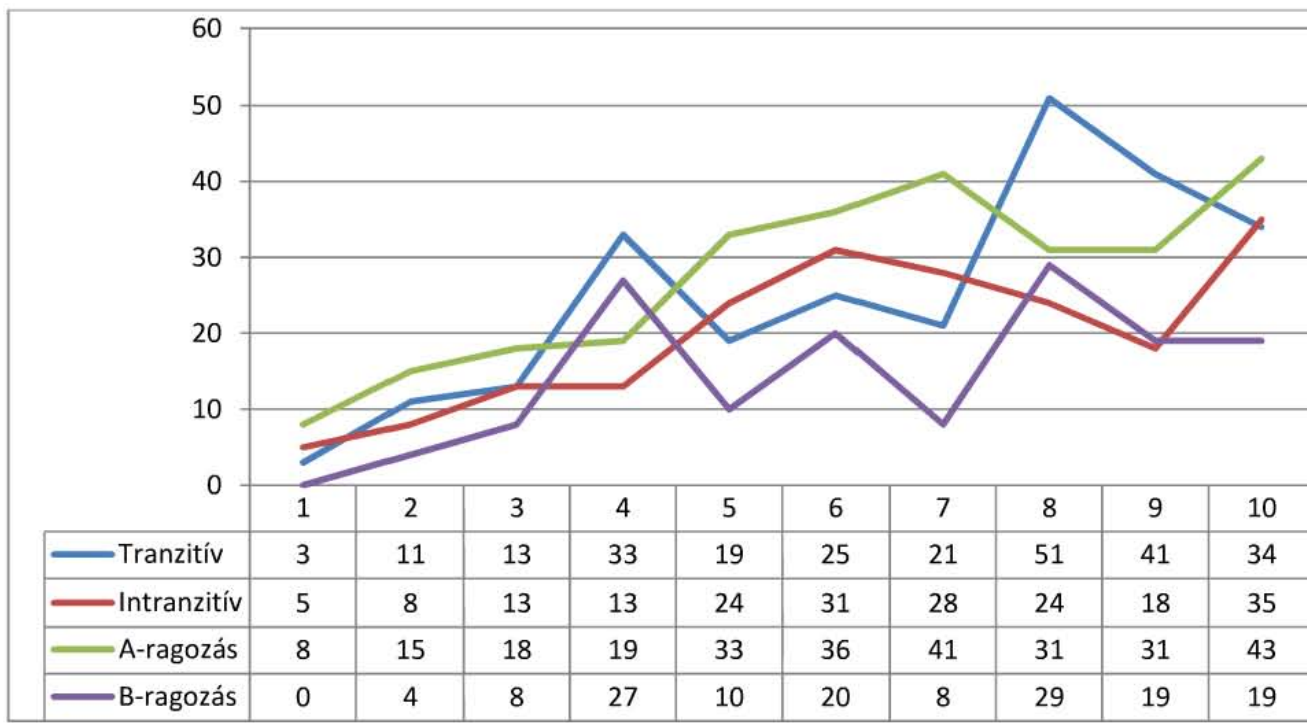
KÉTFÉLESÉG KONCEPTUALIZÁLÁSA

A gyermek fogodzói:

1. Az önmagában álló véges ige (E/1. ,E/2.)
FONOLÓGIAI pólusa (erősíti a memorizálását az ekkoriban ugyancsak használt E61. és E/2. birtokos személyjeles nominális konstrukciók megjelenése:
N+m, N+d)
2. Az önmagában álló igealak prototipikus szemantikája: maga a kétféle konstruálási lehetőség, a választás mikéntje revelálja a beszélői intenciót (hogyan akar referálni egy tárgyi entitásra)
3. A kétféle, A- és B-toldalék profilálja az elsődleges figura (alany) mint trajector és a másodlagos figura (ha van), a tárgy mint landmark közötti viszonyt. (Langacker 1987, 1991)

631. Hol az olló?
632. **Levettea Bambusz a cipőt.** (Levette a Bambusz a cipőt.) **A**
633. **Levett a cipőt Bambusz.** **A**
634. **Félek a bogár.** **A**
635. **Félek a bogártól.** **A**
636. **Folik az ollom.** (Folyik az orrom.) **A IK**
637. **Megtörlöm a virág.** (Megtörlöm a virág.) **B**
638. **Leesika bíz.** (Leesik a víz.) **A IK**
639. **Autózok.** **AB IK**
640. **Megkereszem.** **B**
641. **Hozok mászikat tollat, jó?** (Hozok másik tollat, jó?) **A**
642. **Nem kereszem.** **B**
643. **Aszíttem mán nem kereszem.** (Azt hittem, már nem keresem.) **AB B**
644. **Nem kereszem a tollat.** (Nem keresem a tollat.) **B**
645. **Nem kereszem a ceruzat.** (Nem keresem a ceruát.) **B**
646. **Kisz tollat.** (Kis tollat.)
647. **Nem, ez enyimé!** (Nem, ez enyém!)
648. **Ez tiem.** (Ez tiéd.)
649. **Jaj, leeszika toll.** (Jaj, leesik a toll.) **A IK**
650. **Ideteszem.** **B**
651. **Leeszik a fészű.** (Leesik a fészű.) **A IK**
652. **Néccak!** (Nézd csak!) **B**
653. **Elég vót.** (Elég volt.)
654. **Nézd!** **B**
655. **Itt alszok.** **A IK**
656. **Szeletem Angélat.** (Szeretem Angélat.) **B**
657. **Szaladnak.** **A**
658. **Otta mászika bajó.** (Ott a másik galamb.)
659. **Nem szeletema böcsit.** (Nem szeretem a böcsit.) **B**
660. **Ottis van virág.** (Ott is van virág.)
661. **Majdnem elesetem.** (Majdnem elestem.) **AB IK**
662. **Folik az ollom, megtörlöm a szenkendőt.** (Folyik az orrom, megtörlöm a zsebkendőt.) **A B IK**
663. **Szábe atót, lécci!** (Zárd be az ajtót, légy szí!) **B**
664. **Viszem a cokit.** (Viszem a csokit.) **B**
665. **Hallacika néni.** (Hallatszik a néni.) **A IK**
666. **Kereszek.** (Keresek.) **A**
667. **Szép vagyok.**
668. **Leszettema világot.** (Leszedtem a virágot.) **AB**
669. **Ne vedd ela motort!** (Ne vedd el a motort!) **B**
670. **Elvette Bambusz cicát.** (Elvette Bambusz cicát.) **B**
671. **Rajzolta Bambusz pillangót.** (Rajzolta Bambusz pillangót.) **B**
672. **Ne vedd el a cicát!** **B**
673. **Nézzük az órát, jó?** **B**
674. **Elszaladott.** (Elszaladt.) **A**
675. **Aszíttem má' nemjömma Angéla.** (Azt hittem, már nem jön ma Angéla.) **AB A**
676. **Aszíttem má' nemjömma Tonika.** (Azt hittem, már nem jön ma Tónika.) **AB A**
677. **Félea bogátó'.** (Félek a bogártól.) **A**
678. **Sok ## bogár.**

679. **Ittam a vizet.** **AB IK**
680. **Aszíttem, nyavoga cica.** (Az
681. **Avissza!** (Add vissza.) **B**
682. **Anya, mennyünk bóba?** (An
683. **Addide takarót!** (Add ide tak
684. **Menyünk böcsibe.** (Megyün
685. **Any, leveszed a cipőt?** **B**
686. **Bunkit, lécci!** (Bunkert, légy
687. **Megyünka Bambuszért.** (Me
688. **Nézd, csinátam.** (Nézd, csin
689. **It csinátama bogát.** (Itt csin
690. **Ottama valami.** (Ott van val
691. **Ottama bogá!** (Ott van a bog
692. **Ottama Géza.** (Ott van a Gé
693. **Kiszettea néni virágot.** (Kisz
694. **Csengőtött.** (Csengetett.) **A**
695. **Lejöttem.** **AB**
696. **Jácottam a számikóval.** (Játs
697. **Avissza autót, a mászikat.** (A
698. **Kinitottama autót.** (Kinyitott
699. **Még ## kérek ## kakót.** (Még
700. **Énis ## kérek ## kakót.** (Én
701. **Készen van?**
702. **Megittam.** **AB IK**
703. **Ementa postára.** (Element a p
704. **Megtöröttem a zsebkendőt.**
705. **Odaatam a kezettát Bambusz**
706. **Csinátada pösztit?** (Csináltad
707. **Látod ott?** **B**
708. **Nagy valami.**
709. **Vettem pacucot.** (Vettem [fe
710. **Nem vette Bambusz pacucot**
711. **Jácottunk.** (Játszottunk.) **A**
712. **Acc feketét ceruzát?** (Adsz t
713. **Szítál?** (Sirtál?) **A**
714. **Te voltál?**
715. **Ement a papa.** **A**
716. **Jönnek.** **A**
717. **Szajt.** (sajt)
718. **Szajtot.** (sajtot)
719. **Anyuci, összefikkátam.** (Any
720. **Piszila papa.** (Pisil a papa.) **A**
721. **Letetted?** **B**
722. **Tessék, Bambusz.** (Tessék, I
723. **Piszila fatel.** (Pisil a Vater.)
724. **Megijetta mama.** (Megijedt
725. ***Majdén femászom a telefon**
726. **Az körbemegety.** **A**

A-RAGOZÁS - INTRANZITÍV IGE

$P=0.976, p<0.01$

B-RAGOZÁS - TRANZITÍV IGE

$P= 0.878 p<0.001$

A-RAGOZÁS - TRANZITÍV IGE

n.s.

(Wéber 2011)

névmási tárgyak

?

?

?

?

szóösszetétel
szóösszetétel
szóösszetétel
szóösszetétel
szóösszetétel
szóösszetétel
szóösszetétel
szóösszetétel
szóösszetétel
szóösszetétel

Az állomány
Az állomány
Az állomány
Az állomány
Az állomány
Az állomány
Az állomány
Az állomány
Az állomány
Az állomány

Az állomány
Az állomány
Az állomány
Az állomány
Az állomány
Az állomány
Az állomány
Az állomány
Az állomány
Az állomány

Az állomány
Az állomány
Az állomány
Az állomány
Az állomány
Az állomány
Az állomány
Az állomány
Az állomány
Az állomány

RAGOZÁSHASZNÁLAT
RAGOZÁSHASZNÁLAT
RAGOZÁSHASZNÁLAT
RAGOZÁSHASZNÁLAT
RAGOZÁSHASZNÁLAT
RAGOZÁSHASZNÁLAT
RAGOZÁSHASZNÁLAT
RAGOZÁSHASZNÁLAT
RAGOZÁSHASZNÁLAT
RAGOZÁSHASZNÁLAT

AZ IZÉTELISZÓK
PARADIGMATIKUS MEGKÖZELÍTÉS
AZ IZÉTELISZÓK
PARADIGMATIKUS MEGKÖZELÍTÉS
AZ IZÉTELISZÓK
PARADIGMATIKUS MEGKÖZELÍTÉS
AZ IZÉTELISZÓK
PARADIGMATIKUS MEGKÖZELÍTÉS
AZ IZÉTELISZÓK
PARADIGMATIKUS MEGKÖZELÍTÉS

ZÖCCSINGVÉZETEK
ZÖCCSINGVÉZETEK
ZÖCCSINGVÉZETEK
ZÖCCSINGVÉZETEK
ZÖCCSINGVÉZETEK
ZÖCCSINGVÉZETEK
ZÖCCSINGVÉZETEK
ZÖCCSINGVÉZETEK
ZÖCCSINGVÉZETEK
ZÖCCSINGVÉZETEK

szóösszetétel
szóösszetétel
szóösszetétel
szóösszetétel
szóösszetétel
szóösszetétel
szóösszetétel
szóösszetétel
szóösszetétel
szóösszetétel

szóösszetétel
szóösszetétel
szóösszetétel
szóösszetétel
szóösszetétel
szóösszetétel
szóösszetétel
szóösszetétel
szóösszetétel
szóösszetétel

AZ EREDMÉNYEK JELENTŐSÉGE

A RAGOZÁSOK FUNDAMENTÁLISAN NEM GRAMMATIKAI EGYEZTETÉSEK

- EZ ABBÓL A ROBUSZTUS TÉNYBŐL DERÜL KI, HOGY AZ EGYTAGÚ KORSZAK ÖNMAGÁBAN ÁLLÓ IGEALAKJA MELLETT A PRODUKCIÓ SZINTJÉN NINCS TÁRGY
- SOKÁIG NINCS NÉVELŐ A TÁRGY ELŐTT, MÉGIS HASZNÁLJA A KISGYEREK MINDKÉT IFERAGOZÁST
- A B-IGERAGOZÁSNÁL A NÉVELŐS LEHORGONYZÁS MÁSODLAGOS
- A PUSZTA NÉVELŐTLEN TÁRGY ELLENÉRE A RAGOZOTT IGE UTAL AZ EGYEDÍTETT, KÖZÖSEN ÉRTELMEZETT TÁRGYI ENTITÁSRA

AZ A-IGEARGOZÁS

- NAGYON SOKÁRA JELENIK MEG A HATÁROZATLAN NÉVELŐ
- A BEGYAKOROLT TÁRGY AZ ANYAGNÉVI TÁRGY
- SEM E/1., SEM E/3. SZEMÉLYŰ TÁRGYI ENTITÁS NINCS ELEINTE
- A CSAK 3. SZEMÉLYŰ TÁRGYI ENTITÁSOK KEZDETI KIZÁRÓLAGOS HASZNÁLATA (STADIALITÁS) FACILITÁLJA A KÉTFÉLE TÁRGYI REFERÁLÁS IGÉS BEGYAKORLÁSÁT

A B-IGERAGOZÁS

- A B-IGERAGOZÁS KIBONTAKOZÁSA ÉS SZÁMSZERŰ NÖVEKEDÉSE A LEXIKÁLISAN KITETT, EXPLICIT TÁRGGYAL FÜGG ÖSSZE (A TÁRGY MEGJELÉNÉSE JELZI, HOGY MÁR NEM IGESZIGET AZ ÖNMAGÁBAN ÁLLÓ IGEALAK, HANEM MÁS REPRESENTÁCIÓKRA IS NYITOTT (KARMILOFF-SMITH)
- AZ EGYEZTETÉS MŰKÖDÉSE A KÜLÖNFÉLE TÁRGYAS KONSTRUKCIÓK FOKOZATOS MEGJELÉNÉSÉVEL VÁLIK NYILVÁNVALÓVÁ
- A TÁRGY HATÁROZOTTSÁGA A NÉVELŐHASZNÁLATBÓL SZÁRMAZIK, AMELY A TÁRGYI ENTITÁST AZ ADOTT SZITUÁCIÓHOZ KÖTI

RAGOZÁSHASZNÁLAT

- KIÉPÜLÉSÉT SEGÍTI A NYELVELSAJÁTÍTÁS TÁRSAS-KOGNITÍV MEGHATÁROZOTTSÁGA (ANYA-GYERMEK)
- A BŐVÜLŐ MINTÁZATOK LÉPCSŐZETESSÉGE: ÖNMAGÁBAN ÁLLÓ IGEALAK (STADIALITÁS)
- A KÜLÖNFÉLE TÁRGYAS KONSTRUKCIÓK MINTÁZATAINAK FOKOZATOS MEGJELÉNÉSE (STADIALITÁS)
- SPECIÁLIS BESZÉDHELYZET ÉS SZÖVEGTÍPUS
- A TÁRGYAS KONSTRUKCIÓKNAK A KÉTFÉLE IGERAGOZÁS VALAMELYIKÉBE TÖRTÉNŐ BESOROLÓDÁSA NEM SZABÁLY-ALAPÚ MEGOSZLÁST MUTAT (LÁSD ÁTÉRTELMEZETT TÁRGYAK)

AZ IGERAGOZÁSOK PARADIGMATIKUS MEGKÖZELÍTÉSE

- A LATIN GRAMATIKAI ÉS A NYELVTANÍTÁSI HAGYOMÁNYBÓL ERED
- NYELVÉSZETILEG TÚLIDEALIZÁLT KOGNITÍV MODELL
- NEM SZÁMOL A TÉNYLEGES NYELVI ADATOK DIVERZITÁSÁVAL
- A TÁRGY KONTEXTUÁLIS ÉRTELMEZÉSÉT ELFEDI ÉS EZÁLTAL MEGHAMISÍTJA

SZOCIOLINGVISZTIKAI KITEKINTÉS

Horváth László: Hibák és furcsaságok a határozottságbeli egyeztetésben (2002)

- „Rosemaryt nem elégíthet ki egy ilyen unalmas fickó” (ford. Köves Erzsébet, Magyar Könyvklub, Bp., 1996. 89).
- „A növendéki önérzetet persze minden tanári kritika érzékenyen érint” (2000. szept. 18. 29).
- „S ezt csak egy ilyen összetétel koalíciós kormány tud megvalósítani” (Népszabadság 1994. máj. 16.
- „Mivel valamennyi épületet a rendőrség nem tud védőőrizet alá vonni, Kacziba a polgárőrségek, a polgári fegyveres biztonsági őrségek és a önkormányzatok segítségét kéri” (uo. 1994. júl. 28. 4)
- „A budapesti vizsgálatok szerint a Romániában meggyilkolt három orosz nő közül kettőt a BRFK szeptember 4. óta körözi” (Népszabadság 1994. okt. 29. 13).

"Feltétlenül vizsgálatot érdemelne viszont az, hogy a mai magyar nyelvhasználat különféle írásbeli mfajaiban olyan arányú-e a határozottságbeli egyeztetés egyes hibatípusainak jelenléte, amilyenre gyűjteményem alapján következtethetünk. Kiemelt figyelmet kellene fordítani azokra az esetekre, amelyekben nem nyilvánvaló hibával állunk szemben, hanem egymással ellentétes tényezők versengésével, ingadozással. Másféle és igen nehéz feladatot jelentene a beszélt nyelv megvallatása, de minden bizonnyal nagyon is tanulságos lenne mind a grammatikusok, mind a nyelvművelők, mind a szocio- és a pszicholingvisztika kutatói számára. Akármilyen közegben vizsgálódunk, mindenképpen meg kellene kísérelni a hibák okainak feltárását."

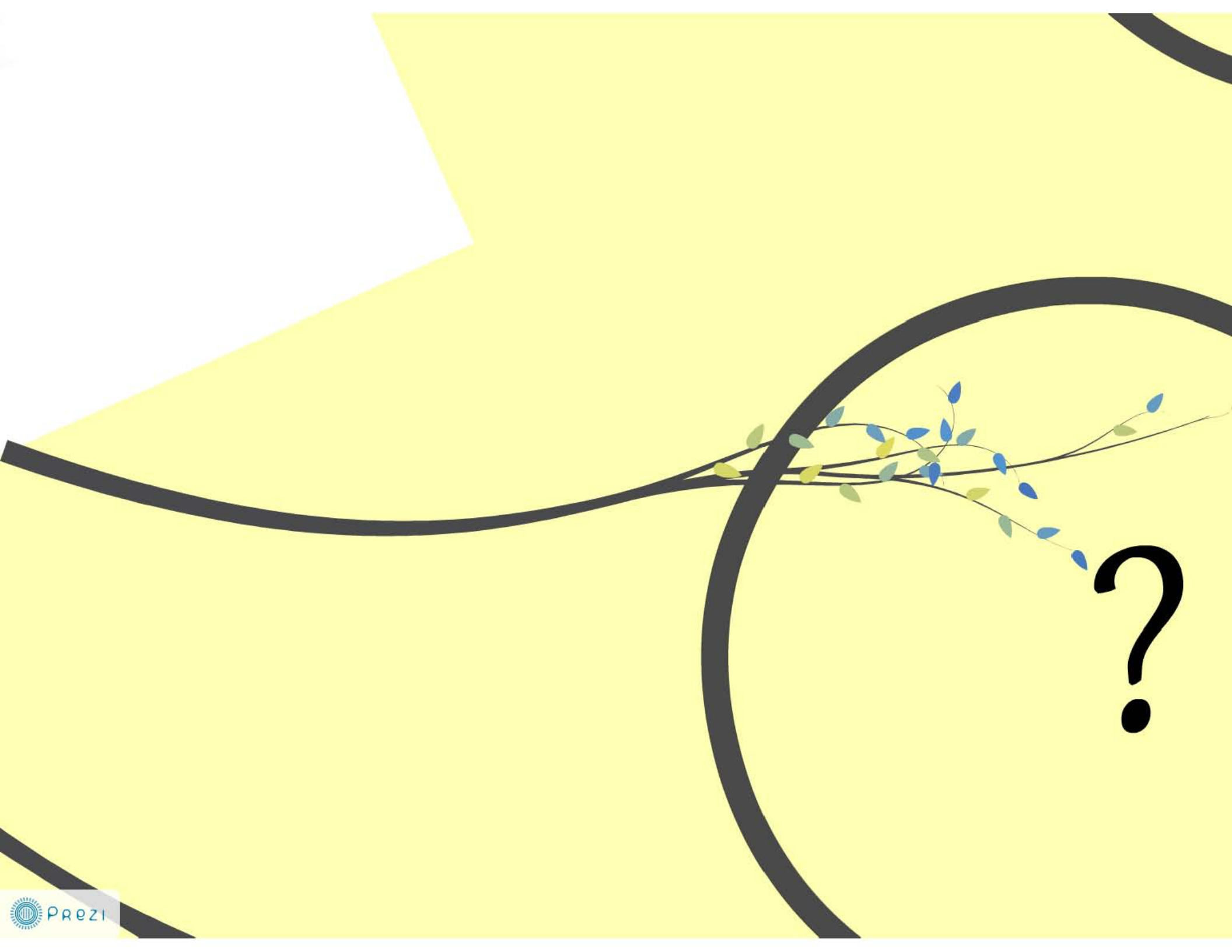
Fordítás

Myślał o słowach Anseny, Hanemann uśmiechał się. Profesor Ansen musiał zapewne czytać wiele Nietzschego. Lecz ileż z tego uniesienia, które czuł w sercu wtedy, gdy słuchał Anseny, pozostało?... Bo przecież nie musiało wcale upłynąć tak wiele czasu, a mógł prowadzić skalpel z cierpliwa obojętności kartografa, rysującego dobrze znane lądy. Stygnięcie serca... W podziemiach Althofu odsłaniała się przed nim ciemność ludzkiego życia, ta ciemność budziła jednak lek tylko przy pierwszym zetknięciu, później zaś?... Groza samowolnej śmierci? Profesor Ansen, ubrany w biały fartuch z gumowanego płótna, unosił brezentową osłonę znad białej twarzy umarłego, którego posługacze ułożyli na marmurowym stole, lecz w jego głosie nie było drżenia.

névmási tárgyak

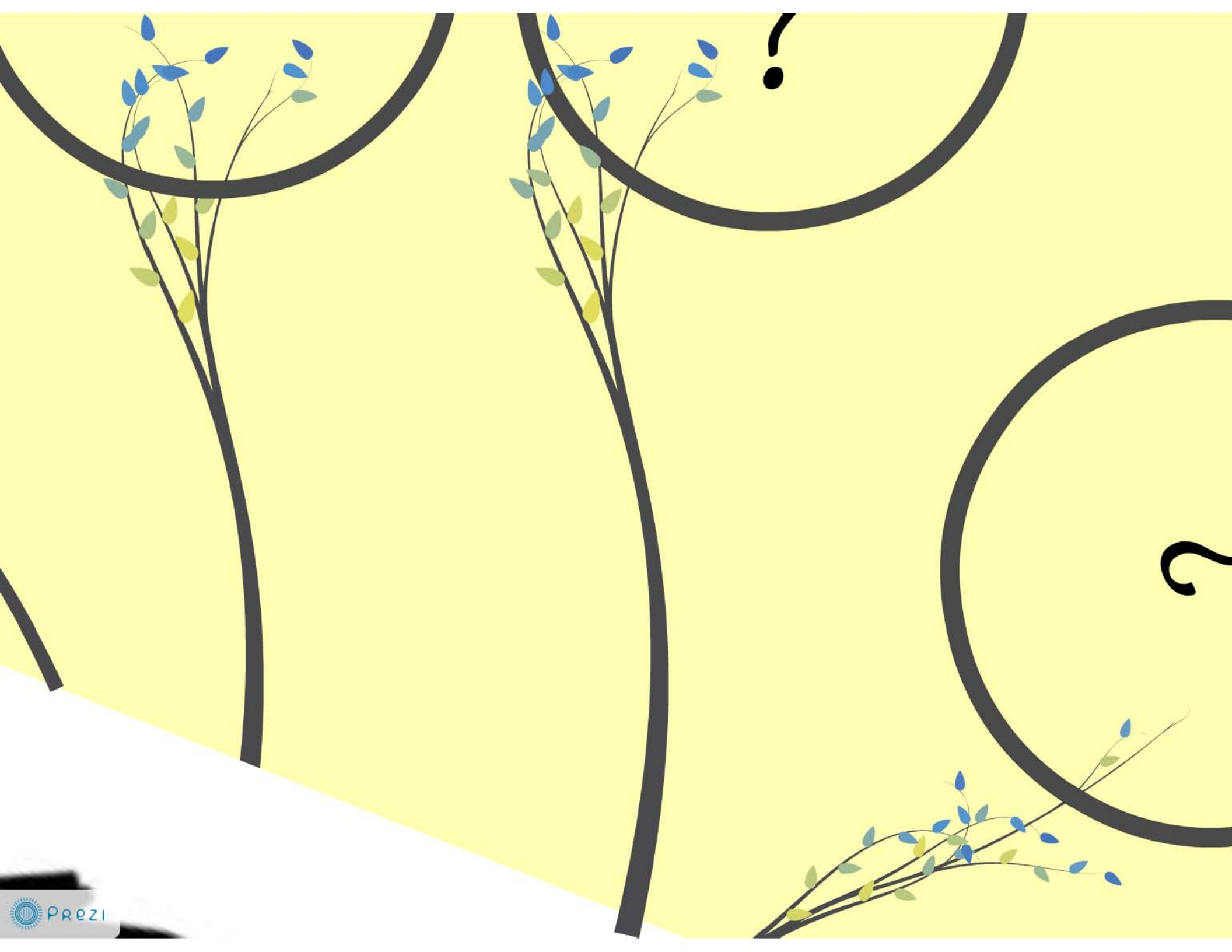

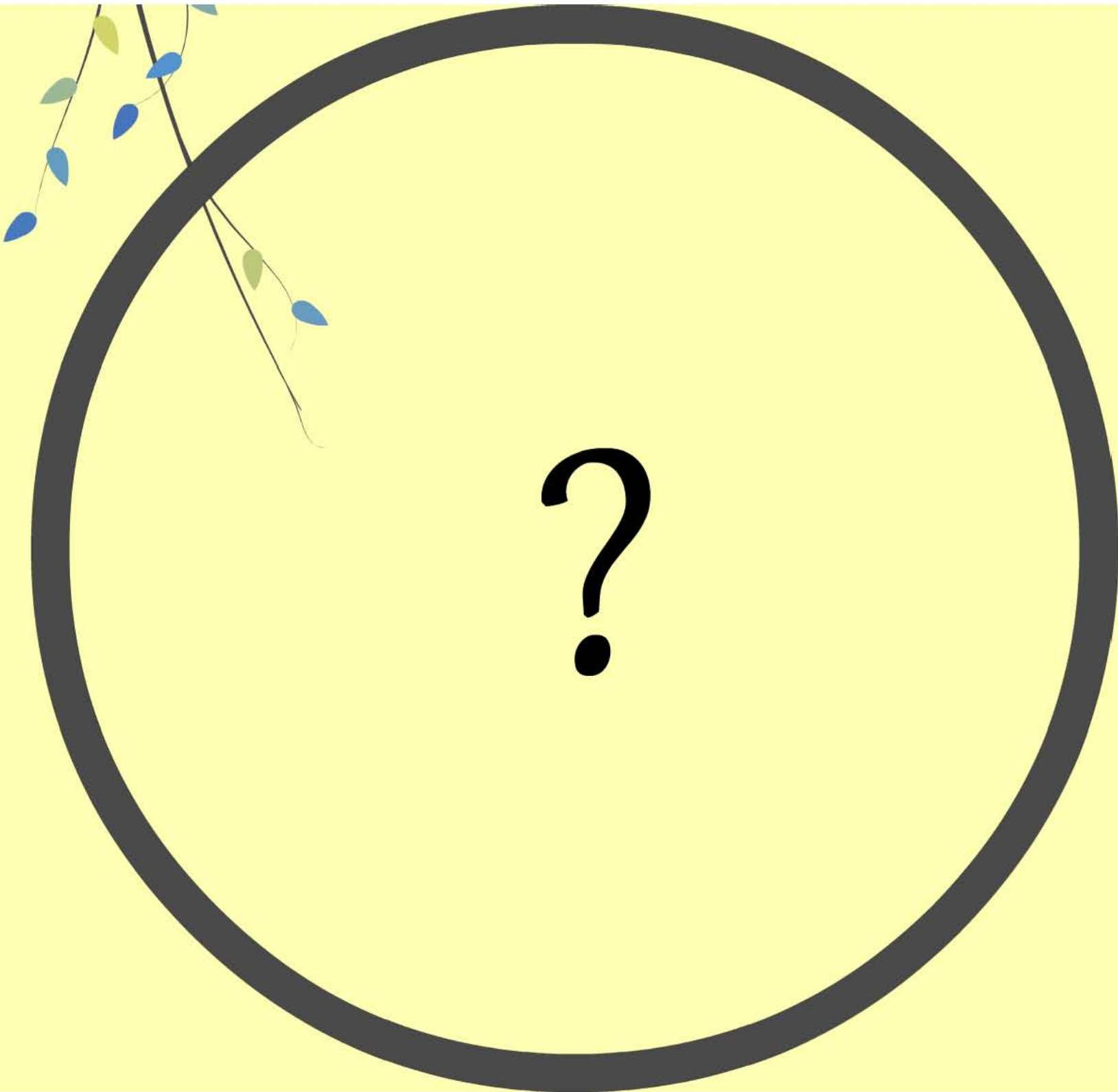
glosie

?

Akik informális vagy formális
keretek között **segítettek a**
gondolataimat
világosabbá tenni:

Andor József
Fehér Krisztina
Pléh Csaba
Szűcs Tibor
Tolcsvai Nagy Gábor

A prezentáció rajzainak
elkészítésében segített:

Wéber János Theodor